

DÉLMAGYARORSZÁG

79. évfolyam, 220. szám
1989. szeptember 18., hétfő

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
SZEGEDI LAPJA

Havi előfizetési díj: 101 forint
Ára: 4,30 forint

Tiszta piac

Az új gazdasági mechanizmus előkészítése — vagyis a 60-as évek közepe — óta napirenden van a piaci viszonyok „rehabilitálása”. Az elosztásos, az állam szerepét fetisizáló rendszer olyan torz értékrendet teremtett a gazdaságban, amely teljesítményünket elszakította Európától. Fogyasztásunk egyszerre lett pazarló és állandó hiányokkal küszködő. A radikális piacépítésre azonban alkalmatlan volt — elsősorban személyi összetétele miatt — a politikai hatalom és a demagógiájával ide-oda cibálható, terítendő társadalmi tudat. A piacépítés — sokak szerint — még ma nem elég határozott. Főként hatásai nem egyszer nehéz következményei nem tisztázottak a közember számára.

Ugye, emlékszünk még a nyári málnaháborúra? Ez egy tipikus túltermelési válság volt, ami tiszta piaci viszonyok között egyáltalán nem rendkívüli. Ugyanis az a termék, amely nem leli meg a vásárlóját, fogyasztóját: felesleges. Ez a jelenség gyakran előfordul objektíven nem befolyásolható tömegű termékmennyiségeknél, például az időjárástól, növénybetegségektől függő termésű zöldségeknél, gyümölcsökénél. A fejlettebb gazdaságú országokban legfeljebb több „szelep” van az ilyen feszültségek levezetésére. Netán nagyobb kapacitású a hűtőházi feldolgozás, konzerválás, szeszlfőzés, bekapcsolhatók földrajzilag távoli, de fizetőképes vásárlók. Tehát a málna a mi viszonyaink között volt túltöltül sok. Ilyenkör az ár védelmében netán az édes gyümölcs megsemmisítésére is gondolni kell. Olvasóink közül tán néhányan emlékeznek a Híradó vagy évtizeddel ezelőtti képeire: Francia börttermelők vonultak fel az autópályákra tartálykocsijaikkal, és azt a finom vörös bort, bizony, odaengedték az aszfaltra. A „kárt” nem az állam terítette, a borosgazdák állták a számlát. Igen, ez tiltakozás volt, de az állam nem avatkozott be. Őrizte a tiszta piacot. Nálunk — túlpolitizált állapotainkból is adódóan — rögtön segítők is akadnak a termelőknek. Nem a saját érdekvédelmi apparátusuk, hanem politikai pártok. Pedig minden politikai szervezetnek távol kellene tartania magát az ilyen beavatkozásoktól.

A piaci viszonyokhoz közeledett nálunk a lakásépítés is. Mivel az állam megrendeléseivel kivonult, nőtt a lakásra várók sora, fogynak az építők megrendelése. Oriásit ugrott az alberletek díja. A tisztább piaci viszonyok feszültséget okoztak. S egyszerre de sokan szerették volna újra az állami gondoskodást.

Nem mentes a naivitástól az alapvetően bölcsész szemléletű, saját szakmám sem. Az újságíró-társadalom múlt hét végi küldöttértekezletén hallatlan önértékeléssel szólaltak fel jó néhányan a saját lábra állás, az üdülők megőrzése, az adókedvezmények megtartása mellett. S persze, közben ők a normatív, esélyegyenlőséget garantáló társadalom hívei.

Tudathasadásos, naiv állapotunkból, félek, egyhamar nem jutunk ki. A keresleti-kínálati viszonyok abszolutizálásán túljutott a gazdaságfejlődés. A modern gazdaság az össztermék igen kis hányadára kiterjedő támogatási rendszert jelent. Ezzel az alapvető élelmiszerekkel való biztos ellátást és választékot, az alapszolgáltatások állandóságát garantálja, és a műveltség növekedését, a tudomány fejlődését segíti a modern állam.

Nincsenek még igazi piaci viszonyok a hazai munkaerőpiacon sem. Az állami megrendelések csökkenése, a támogatások fogyása munkahelyek megszűnésével is jár. A piaci viszonyok térnyerésével is megszűnnek monopolhelyzetek. Ha versenytárs jelenik meg a színen, a régi monopóliumok kénytelenek lesznek önvizsgálatot tartani, és eddig eltűrt, gyengén teljesítő dolgozóiktól muszáj elbúcsúzniuk. Vagy felkészültebb munkatársakra lelnek a munkaerőpiacon, vagy a maradandó alkalmazottak vállálják át a gazda nélkül maradt területet.

A piac felé közelítő gazdaságunk megrendülést és sokkot is okoz az állampolgárok között. Biztosan nehéz lesz tudatunkban feldolgozni a tény: január elsejétől szabadarasok lesznek a húsárak kis hazánkban. Nehéz most megsejteni, hogy egy ilyen intézkedés mekkora áremelkedéssel, az infláció milyen mértékű növekedésével jár majd. A társadalmi méretű sokk azonban garantált.

A gazdaság elő-organikus szervezet. Egészséges fejlődését akasztja meg az emberi-hatalmi beavatkozás. Az erőszakos csonkítás után annál nehezebb a replantálás (végtagvisszavarrás), minél több idő telt el a szíke, fejsze használata óta.

Tiszta piaci viszonyokra való áttérés feszültségei, tragédiái már élesen látszanak. Sokkal elmosódottabbak a mostanában egyre többet emlegetett szociális háló kontúrjai. Legyen végre igaz az évtizedeken át annyit emlegetett szlogen: Nálunk a legfőbb érték az ember! Például a pazarló társadalombiztosítási rendszerünkben van némi tartalékunk...

Böle István

Trónkövetelő kellene

„Feketén” a piros aranyat

Gyenge év elé néznek idén a paprikások. Míg 1986–87-ben szinte belefulladtak a piros aranyba, most jó, ha fél termés lesz. A részletek után a Mihálytelki Új Élet Termelőszövetkezetnél érdeklődtünk.

— Egyharmados termékkel számolunk — tájékoztat Bánkuti Albin főigazgató-vezető. Nem hiszem, hogy a 340 hektárnyi közös területről hétszáz tonnával többet le tudnánk szedni. Ugy tudom Pusztaszeren is hasonló a helyzet. Gorszán ennél valamivel jobb, de a tervezettnél csak körülbelül a fele kerülhet a szárítóba.

— Minek köszönhető ez a negatív rekord?

— A vírusbetegségeknek, a levéltetveknek, a szokatlannul erős távaszi ködöknek. Volt olyan is, hogy reggel hétkor még lámpával kellett bejőnni a központba. Egyébként hasonlóan gyenge a fehér és a pritamipaprika termése is. Megfigyelhető bizonyos fajtaleromlás a közeli 15 éve természetesen levő Szegedi 20-as fajtánál. A kedvezőtlen vegetációs időszak most először hozta ezt igazán a felszínre. Virusnak ellenállóbb fajtára lenne szükség.

— Ha valamiből kevés van, annak emelkedik az ára...

— Az első osztályú paprika felvásárlási ára a korábbi 11-ről 13 forintra, a másodosztályúé 8-ról 9-re emelkedett. A faluban ugyanakkor megjelentek a feketén felvásárlók is, 20-25 forintot is kínálnak kilónként.

— Önöknek szárítójuk is van. Fél gózzal fog üzemelni?

— Inkább csak egyharmaddal. Átlagos években 9 ezer tonnát szárítottunk, két hónapra adott munkát a paprika. Idén csendesebb lesz a szezon.

*

A Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat sem igazán derülő.

— A szerződött mennyiségnek csak 40-45 százalékára számíthatunk — mondja Nagy István igazgatóhelyettes.

— A termelő fajtaleromlásra panaszkodik.

— Az idén, a paprikán kívül, az uborka és a dinnye is gyengén sikerült. Az Sz 20-as fajtát a terület 80-85

százalékán termelik, ennél alacsonyabb arány lenne kívánatos. A minőségi összetevők a festéktartalom, valamint a termőképesség miatt éppen a termelők ragaszkodnak ehhez a fajtához. Hozzá kell tenni persze, hogy jobb híján. Igazi trónkövetelő fajtát ugyanis ez idáig még nem jelentkezett.

— Hogyan állnak a készletekkel?

— Átlagos termés esetén nem lenne semmi problémánk, így azonban kevésnek bizonyulhat. Az biztos, hogy a nehezen megszerzett ex-

portpiacok — Nyugat-Európa, USA, Japán — az elsők. Innen egyszerűen nem lehet büntetlenül kivonulni.

— Ezek szerint itthon lesz kevés a paprika?

— Az előttünk álló őszön még sok minden múlik, de az már most bizonyos, hogy nehezen tart ki egész szezonban.

— Mi az, ami önökön múlik?

— A minőségre kell az eddigiekénél is jobban odafigyelni. Csak a piros paprikát szabad leszedni. Idő előtt —

megfelelő utóérlelés nélkül — nem lehet szárítóba küldeni a termést.

— Az árak?
— A maszek felvásárlókkal, akik sokszor az ország túlsó feléből is eljönnek, nemigen versenyezhetünk, de megpróbáljuk minél hamarabb pénzéhez juttatni a termelőt. Abban bízunk, hogy a paprikát jövőre is termelni akarják, s így a jó kapcsolat érdekében a partnerek az idei szűkebb esztendőben is megmaradnak mellettünk.

Kovács András

Megszabadulni az ideológia uralmától

Megalakult a Demokratikus Magyarorszáért Mozgalom

A magyar társadalom fordulóponthoz érkezett. Az elmúlt négy évtized bebizonyította a rendszer életképességét, megelégedött a rendszerváltás szükségével, a fordulat azonban még nem kezdődött el — hangsúlyozta Gazsó Ferenc, a Demokratikus Magyarorszáért Mozgalom (DMM) előkészítő bizottságának tagja, a mozgalom zászlósbontó nagygyűlésén szombaton a zsúfolásig megtelt Közgazdaságtudományi Egyetem aulájában. Szólt arról is, hogy nem csak a visszarendeződés veszélye fenyeget, hanem az is, hogy fogytán a társadalom türelme, a nép gyors változást akar, gazdasági fellendülést, a népfelség elvének érvényesülését. Ezt kívánja elősegíteni a mozgalom, amely együttműködésre törekszik valamennyi jó szándékú és becsületes állampolgárral.

A megnyitót után Sinkovits Imre színművész felolvasta a DMM ideiglenes működési szabályzatának és alapító nyilatkozatának tervezetét. A működési szabályzat egyebek közt rámutat, hogy a DMM politikai tömegmozgalom, tagjai a társadalom békés, demokratikus átalakítását tartják a legfontosabbnak. A mozgalom céljai megvalósítása érdekében helyi és országos politikai fórumokat, akciókat szervez. Egyenrangú együttműködést és támogatást ajánl minden szervezetnek a közös célok megvalósításában. Munkájában részt vehetnek más politikai szervezetek, pártok vagy mozgalmak tagjai is.

Ezt követően Pozsgay Imre államminiszter tartott előadást. Bevezetőjében egyebek között arról szólt, hogy a Demokratikus Magyarorszáért Mozgalom — amely nem új versenytársként jelentkezik a politika színterén — nemzeti egységért, közmegegyezésért kiált, s a diktatorikus szocializmusból, egy államszocialista berendezkedésből a demokratikus jogállamba, alkotmányos viszonyokra való áttérést tűzte célul. A DMM nem fog perlekedni a pártokkal — mondotta —, nem kívánja kérdéssé tenni szerepüket, funkciójukat, új vállalásaikat a nemzet, az ország megújításáért. Valami mást akar. Tartalmat adni — ha teheti, éppen a néppel összefogva — annak a szándéknak, hogy az is jelen lehessen ebben a politikai átalakulásban, aki

ma még nem tudja eldönteni, hogy pártokhoz csatlakozzon-e.

A demokratikus átalakulás békés úton példátlan a magyar történelemben, de Kelet-Közép-Európa történelmében is. Ezért ez a mozgalom — elismerve más kezdeményezések jelentőségét — mindenekelőtt új dimenziójával kívánja megkülönböztetni magát a társadalomban. Cselekvési lehetőséget kíván teremteni a ma még hallgató népek, hiszen egy lesújtott szemmel járó társadalomnál veszedelmesebb dolog nincs a békés átmenetben.

— A DMM — a nemzeti párbeszéd intézményeként — nem sajátítja ki más mozgalmak, pártok politikai törekvéseit; egy civil társadalom öntudatát próbálja építeni, az értelmiségre mindig is jellemző alázattal. Mi azt mondjuk: ifjúság, idősök, szegények, tisztességes jövedelmével végződött megmértetésről szóló tudósítástunkat lapunk 2. oldalán közöljük.

(Folytatás a 2. oldalon.)

Marx a magyar Parlamentben

A Zala megyei 2. számú választókerületben szombaton időközi választást tartottak. Munkatársunk, a helyszínen járva, 5 forintos borítékos sorsjegyet szeretett volna vásárolni, ám az utcai árusnál kizárólag a drágább, 20 forintos OTP-sorsjegyek közül választott. Kérdésére az árus ezt felelte: „Uram, Zalaegerszegen ma mindenki nyerni akar. Mégpedig nagyot!”

Az ellenzéki választási koalíció jelöltjének győzelmével végződött megmértetésről szóló tudósítástunkat lapunk 2. oldalán közöljük.

Két jelentős sportesemény is volt Szegeden a hét végén.

Az evezősbajnokság első napján nagyszerű szegedi sikert könyvelhettek el a sportág rajongói, a Vízügyi SE női kormányos nélküli kettese, Balázs Gabriella és Vastagh Ágota (jobb oldali képünkön) ezüstérmesként végzett.

Az uszodában — Szegeden több mint tíz év után — külföldi versenyzőkkel mérhették össze felkészültségüket városunk úszói. Az eseményekről a 6. oldalon olvashatók a tudósítások.

